

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **A. S.**, zastoupena Mgr. Tomášem Verčimákem, advokátem se sídlem Dřevná 382/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 4. 12. 2024, č. j. 2 Az 14/2024-25,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 12. 2024, č. j. 2 Az 14/2024-25, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 30. 4. 2024, č. j. OAM-108/ZA-ZA11-P10-2023, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 16 940 Kč do šedesáti (60) dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Tomáše Verčimáka, advokáta.

Odůvodnění:

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou dne 6. 6. 2024 k Městskému soudu v Praze se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 4. 2024, č. j. OAM-108/ZA-ZA11-P10-2023,

jímž žalovaný žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Ze správního spisu vyplývá, že dne 1. 2. 2023 podala žalobkyně žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR. Dne 6. 2. 2023 k žádosti především uvedla, že je ruské státní příslušnosti i národnosti a je bez náboženského přesvědčení. Žalobkyně nikdy nebyla členkou politické strany nebo hnutí, nicméně zúčastnila se politických mítinků, a to jak v Rusku, tak v ČR. Je svobodná a bezdětná. Před opuštěním země původu žila ve městě S., kde v současné době žijí její rodiče a tři sestry. Z Ruska naposledy vycestovala v lednu 2022 letecky z Moskvy do Prahy. V ČR pobývala od roku 2018 do března 2022 na základě studijního víza. Následně požádala o změnu účelu pobytu, přičemž v říjnu 2022 jí bylo pobytové oprávnění zrušeno. Od března 2022 do června 2022 zde pobývala na základě překlenovacího víza, poté na základě jiného druhu pobytu. Ke svému zdravotnímu stavu žalobkyně sdělila, že se dva roky ambulantně léčí na psychiatrii a má předepsaná antidepresiva. K důvodům žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobkyně uvedla, že v ČR jí bylo zrušeno pobytové oprávnění z důvodu administrativních nedostatků. Žalobkyně by i nadále chtěla zůstat v ČR, neboť zde studuje, má tu zázemí a přítelkyni. V případě návratu do země původu se obává, že z důvodu své sexuální orientace by měla v Rusku potíže, hrozilo by jí vězení i společenské vyloučení. Zároveň žalobkyně nesouhlasí s režimem prezidenta Putina, což veřejně projevuje na různých demonstracích i na sociálních sítích.

[3] Během pohovoru dne 6. 2. 2023 žalobkyně sdělila, že do ČR přicestovala v roce 2018 za účelem studia medicíny. Nejprve absolvovala roční jazykový kurz, následně studovala na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, neboť nebyla přijata na 1. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Po roce se však na tuto fakultu dostala. Studia musela zanechat, neboť po osmi měsících se zhoršily její zdravotní obtíže a musela vyhledat odbornou pomoc. Následně začala studovat na České zemědělské univerzitě v Praze obor tropické zemědělství, aby mohla zůstat v ČR. V roce 2022 nastoupila na Fakultu humanitních studií Univerzity Karlovy, kde v době pohovoru stále studovala. Žalobkyně o pobytové oprávnění přišla, neboť sice dne 30. 8. 2022 zaslala žalovanému veškeré potřebné dokumenty k žádosti o změnu účelu pobytu, avšak řízení bylo zastaveno, protože se ke správnímu orgánu nedostavila. To se dozvěděla až v říjnu 2022. Právník jí sdělil, že jedinou možností, jak zůstat na území ČR, je podat žádost o udělení mezinárodní ochrany. V Rusku sice žijí její rodiče a tři sestry, ale s nimi není žalobkyně v kontaktu kvůli své léčbě na psychiatrii a rovněž sexuální orientaci. Otec žalobkyně je věřící muslim, nechce s ní mluvit, neposílá jí žádné peníze a zakazuje též dalším příbuzným jakýkoliv kontakt s ní. V kontaktu je pouze s jednou starší sestrou. Do Ruska žalobkyně jezdila od roku 2018 každý rok na cca dva týdny, přičemž při poslední návštěvě v roce 2022 již nebyla v kontaktu se svou rodinou, ale byla u kamarádky na Vánoce i Nový rok. V zemi původu dosud neměla žádné problémy se státními orgány. V letech 2016 až 2018 se s přáteli zúčastňovala několika mítinků na podporu Alexeje Navalného a proti režimu prezidenta Putina, nikdy na nich však nevystupovala. Politicky více aktivní začala být až po začátku války na Ukrajině. V Praze se zúčastnila asi dvou nebo tří demonstrací proti této válce a pracovala rovněž jako dobrovolník Českého červeného kříže - pomáhala občanům Ukrajiny s vyřizováním dokumentů a jiných záležitostí. V současné době již vede jen bezplatné kurzy ruštiny. Na sociálních sítích vystupuje proti režimu prezidenta Putina, přičemž od začátku války zde umísťuje články

pokračování

nezávislých médií a v Rusku zakázaných osobností, které doplňuje svými komentáři. Žalobkyně sdělila, že na sociálních sítích vystupuje pod svým jménem, přičemž na Instagramu má svůj profil označen „...“ a na Twitteru (nyní sociální síť X – pozn. NSS) „...“. Oba profily jsou veřejně přístupné. Žalobkyně sdílí své autorské příspěvky, v nichž komentuje kroky, které prezident Putin podniká, a vyjadřuje své názory na schválené zákony. Žalobkyně sdělila, že k jejím příspěvkům by se státní orgány dostaly z toho důvodu, že kontrolují činnost lidí na sociálních sítích. Žalobkyně konstatovala, že nemůže vyloučit, že se o jejích aktivitách v Rusku ví, přičemž v takovém případě by jí hrozilo několikaleté vězení.

[4] Ke své sexuální orientaci žalobkyně sdělila, že si začala uvědomovat, že se jí líbí ženy, když se v 15 letech zamilovala do své kamarádky, nicméně doufala, že to odezní. Do odjezdu z Ruska neměla žádný intimní vztah. Svou orientaci se snažila potlačovat, dobírali si ji však spolužáci, neboť neměla vztah s žádným chlapcem. Jinak se od ostatních dívek nelišila. Po příjezdu do ČR zde navázala intimní vztah s dívkou běloruské národnosti, trvající rok. Poté měla ještě jeden vztah, jenž skončil v květnu 2021. Vážný vztah v době pohovoru neměla, pouze se stýkala s dívkou ruské národnosti, ale nevěděla, jak se bude tento vztah vyvíjet. Nebezpečí jí hrozí z toho důvodu, že na sociální síť Instagram umísťuje fotografie z festivalu Prague Pride, kterých se od roku 2019 pravidelně účastní, přičemž naposledy na něm působila jako dobrovolník. Také v rámci něj komentovala přijetí ruského zákona č. 916 716-6, přijatého dne 27. 10. 2022, dle něhož za propagaci LGBT+ tematiky hrozí pokuta, případně i vězení. Žalobkyně zná případy, kdy v malých ruských městech může docházet k napadání těchto osob, případně též neochotě takové lidi zaměstnávat. Žalobkyně nemá možnost vyřešit tuto situaci přemístěním do Moskvy či Petrohradu, neboť ačkoliv je tam větší anonymita, i tak by svou sexuální orientaci musela skrývat a s nikým by se nemohla stýkat, přičemž ani na to nemá finanční prostředky. Žalobkyně doposud nedostudovala, a i tak by dle ní její české vzdělání nebylo akceptováno.

[5] Žalobkyně sdělila, že trpí hraniční poruchou osobnosti, úzkostnými depresiemi a rovněž ADHD, proto v Praze každé tři měsíce navštěvuje psychiatricku MUDr. V., která jí předepisuje léky. Užívá venlafaxin, Atarax a Lamictal. Její psychické problémy začaly v ČR primárně po rozchodu s její první přítelkyní v roce 2019. V roce 2020 začala žalobkyně docházet k psychologce, která ji v roce 2021 poslala k psychiatrovi. Poté, co se žalobkyně dozvěděla, že může být deportována do Ruska, se její stav začal zhoršovat a musela jí být zvýšena dávka léčiv. V Rusku je kvalitní péče dostupná jen v Moskvě a Petrohradu, přičemž pokud by se musela vrátit do země původu, mělo by to negativní vliv na její zdravotní stav. V Rusku by žalobkyně neměla žádnou budoucnost, konkrétně se obává uvěznění kvůli svým politickým aktivitám, příkoří kvůli své sexuální orientaci a zhoršení svého zdravotního stavu.

[6] Žalobkyně v rámci správního řízení doložila řadu snímků (v podobě „*screenshotů*“ uložených ve „*výběrech*“ na sociální síti Instagram) ze svých profilů na sociálních sítích, opatřených jejími komentáři, k prokázání tvrzení, že vystupuje proti režimu prezidenta Putina, jakož i své příslušnosti k LGBT+. Žalobkyně doložila rovněž lékařskou zprávu ze dne 13. 2. 2023 od psychiatricky MUDr. G. V.

[7] Žalovaný do správního spisu založil následující informace o zemi původu: informace OAMP MV „*Sexuální menšiny – Zákon zakazující propagaci homosexuality, diskriminace a zločiny z nenávisti, postoj státních orgánů, neziskové organizace, současná situace s výjimkou regionu severního Kavkazu*“ ze dne 17. 10. 2023, informace OAMP MV „*Zdravotní péče – psychiatrická péče – Dostupnost léčby deprese s úzkostnými a panickými stavy*“ ze dne 22. 8. 2022, informace OAMP MV „*Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí – Zacházení ze strany státních úřadů a monitoring sociálních sítí*“ ze dne 31. 10. 2023 a informace OAMP MV „*Bezpečnostní a politická situace v zemi - Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv*“ ze dne 31. 10. 2023.

[8] Žalovaný v rozhodnutí napadeném žalobou neshledal důvody uvedené žalobkyní jako relevantní pro udělení některé formy mezinárodní ochrany. K možnosti udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu žalovaný konstatoval, že žalobkyně v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, na jejichž základě by bylo možné učinit závěr, že vyvíjela v zemi původu činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byla azylově relevantním způsobem pronásledována. K účasti žalobkyně na demonstracích proti prezidentu Putinovi a na podporu Alexeje Navalného žalovaný dodal, že žalobkyně neprokázala, že by tato její aktivita měla jakýkoliv dopad na průběh jejího života. Tvrzení, že by měla být žalobkyně v „hledáčku“ státních orgánů, nesvědčí ani to, že si dne 22. 8. 2022 (tedy poté, co již měla být na sociálních sítích aktivní ve sdílení protirežimních příspěvků) vyřídila nový ruský pas. V Rusku žalobkyně nikdy neměla žádné problémy se státními orgány nebo bezpečnostními složkami, nikdy nebyla trestně stíhána a neměla ani žádné problémy s vycestováním či návratem do země původu.

[9] Žalovaný dále k otázce udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu konstatoval, že žalobkyně v případě svého návratu do země původu nemůže důvodně pociťovat obavu z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Z hlediska deklarovaných aktivit žalobkyně na sociálních sítích a neprokázané účasti na demonstracích dle žalovaného nebylo zjištěno, že by byla ze strany ruských orgánů jakkoliv perzekvována, a proto nelze předpokládat, že by jí takové zacházení reálně hrozilo v případě návratu do země původu. Žalovaný ani v souvislosti se sexuální orientací žalobkyně nedospěl k závěru, že by žalobkyni v případě návratu do země původu s vysokou mírou pravděpodobnosti reálně hrozilo ze strany ruských orgánů pronásledování. Žalovaný konstatoval, že ruské úřady vedly podle novelizovaného zákona zaměřeného proti LGBT+ komunitě jen několik desítek řízení o správním přestupku. V letech 2022 a 2023 bylo medializováno několik útoků vůči příslušníkům LGBT+ komunity, zahrnující vydírání, fyzické násilí, ale i vraždy, přičemž soudy i policie v těchto případech konaly. K tomu žalovaný dodal, že žalobkyně do země původu volně cestovala a navracela se zpět, a to každoročně, včetně období probíhající léčby. V řízení nebylo zjištěno, že by doposud žalobkyně v zemi původu ke zdravotní péči neměla přístup, tím méně, že by se tak mělo stát z důvodu azylově relevantních, byť je zřejmé, že někteří příslušníci LGBT+ se s ústrky mohou setkávat. Vnímání sexuálních menšin veřejností je lepší ve větších městech. Žalobkyni podle žalovaného nelze označit za osobu, která ve veřejném a mediálním prostoru aktivně propaguje svou sexuální orientaci, tím méně LGBT+ tematiku. Za propagaci hnutí LGBT+ nelze označit několik fotografií na sociálních sítích s heslem Prague Pride. Z toho, že žalobkyně opakovaně cestovala do země původu a neopustila ji vlivem tíživých okolností, ale plánovitě za účelem studia, lze dovodit,

pokračování

že žalobkyně svou situaci ohledně sexuální orientace nepociťovala nijak palčivě. O mezinárodní ochranu nepožádala bezprostředně po příjezdu do ČR ani po propuknutí ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Její aktivita na sociálních sítích jí nezabránila v tom, aby se obrátila na ruské orgány s žádostí o vydání nového pasu. Skutečnost, že žalobkyně nemá finanční prostředky k tomu, aby mohla pobývat ve velkém městě, nemá oporu ve zjištěných skutečnostech, neboť žalobkyně byla schopna zajistit si studium v ČR a dlouhodobě zde za tímto účelem pobývat. Žalovaný rovněž poukázal na to, že žádost o udělení mezinárodní ochrany nemůže být prostředkem k legalizaci pobytu, a to ani v situaci, kdy byla zavedena nepřijatelnost určitých vízových a pobytových žádostí. Žalobkyně neměla s ruským režimem nikdy potíže a otevřeně proti němu nevystupovala, byť na území České republiky vyjadřuje v omezené míře své kritické názory, doposud využívala všech dostupných možností, které měla, včetně cestování a studia v zahraničí.

[10] Žalovaný neshledal u žalobkyně ani existenci důvodů hodných zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu (od 1. 7. 2023 do 30. 9. 2025 se jednalo o národní humanitární azyl, od 1. 10. 2025 byl tento institut bez náhrady zrušen – pozn. NSS) ve smyslu § 14 zákona o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023. Žalobkyně je dospělou, plně svéprávnou a samostatnou osobou, která je schopna cestovat do země původu i jednat s ruskými orgány. Byla rovněž schopna studovat na vysoké škole. Nic tedy nenásvědčuje tomu, že by žalobkyně nebyla do země původu schopna vycestovat a pokračovat v léčbě v Rusku, kde je vyspělý zdravotnický systém.

[11] Žalovaný dospěl k závěru, že žalobkyni nehrozí ani skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 zákona o azylu. Žalobkyně neuvedla žádné skutečnosti, na jejichž základě by jí mohla hrozit v případě návratu do země původu vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti. Žalobkyně nikdy nebyla v zemi původu trestně stíhána, neměla problémy se státními orgány a neuvedla ani nic konkrétního, co by svědčilo o hrozbě přímého a bezprostředního nebezpečí vážné újmy. O aktivitách žalobkyně na sociálních sítích a anonymní účasti na demonstracích, tedy o jejím údajném nesouhlasu s ruskou invazí na Ukrajinu, se nemají ruské státní orgány jak dozvědět, neboť nedisponují takovými kapacitami, přičemž žalobkyně se neřadí mezi známé politické aktivisty. Důvodem pro udělení doplňkové ochrany nejsou dle žalovaného ani psychické problémy žalobkyně, byť by se po návratu do Ruska mohly zhoršit. Žalovaný nedospěl ani k závěru, že by jí v souvislosti s návratem do Ruska hrozilo vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. V Rusku takový konflikt neprobíhá a ani v důsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, jehož se Rusko účastní, takové nebezpečí nehrozí, neboť situace na většině území Ruska je stabilní.

[12] Proti rozhodnutí žalovaného brojila žalobkyně žalobou podanou k Městskému soudu v Praze, který ji rozsudkem ze dne 4. 12. 2024, č. j. 2 Az 14/2024-25, zamítl. Městský soud nejprve shrnul informace o zemi původu žalobkyně plynoucí ze zpráv obstaraných žalovaným. Poukázal přitom na to, že důvodem pronásledování dle § 12 písm. b) zákona o azylu může být příslušnost k určité sociální skupině, přičemž právě sexuální orientace jedince může být považována za znak jeho příslušnosti k určité sociální skupině. V případě žalobkyně je podmínka příslušnosti k určité sociální skupině splněna, neboť ze zpráv o zemi původu ohledně sexuálních menšin vyplývá, že státní moc a státní média vystupují proti

LGBT+ komunitě a postoj ruské společnosti je obecně negativní a diskriminační. Žalovaný se otázkou pronásledování kvůli příslušnosti k LGBT+ komunitě zabýval. Městský soud rekapituloval jeho argumentaci, se kterou se ztotožnil, a dodal, že si je vědom judikatury Nejvyššího správního soudu, podle které je nutné posuzovat obavy žalobkyně prospektivně, nicméně pronásledování v minulosti je významným ukazatelem z hlediska přiměřené pravděpodobnosti hrozby budoucího pronásledování. V této souvislosti pak městský soud odkázal též na judikaturu Soudního dvora EU, dle které platí, že při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu nemohou příslušné orgány rozumně očekávat, že žadatel o mezinárodní ochranu bude v zemi původu svou homosexualitu skrývat, aby se vyhnul riziku pronásledování. K tomu městský soud dodal, že žalobkyně nedávala svou sexuální orientaci na odiv nejen v Rusku, ale ani v ČR. Tuto skutečnost jistě nelze žalobkyni vyčítat, přesto se však žalobkyně dle svých slov na první pohled od ostatních dívek nijak neliší, její sexuální orientace u ní není ihned patrná jako např. u transgender osob. Svou sexuální orientaci ani nepropaguje veřejně např. na sociálních sítích. Taková propagace podle názoru soudu neplyne ani z žalobkyní doložených snímků obrazovky zachycujících žalobkyni na fotografii z festivalu Prague Pride. Nadto soud zdůrazňuje dočasnou povahu těchto příspěvků (tzv. „stories“, které po časovém úseku 24 hodin nadále na profilu uživatele nejsou viditelné). Přestože tedy nelze po žalobkyni požadovat, aby svou homosexualitu skrývala nebo neprojevovala, neexistuje zároveň důkaz o tom, že by se o její homosexualitě v Rusku vědělo, případně že by jí příslušnost k sexuální menšině byla připisována.

[13] K hrozbě pronásledování pro protirežimní a protiválečné aktivity žalobkyně městský soud konstatoval, že žalovaný v napadeném rozhodnutí správně vyhodnotil, že žalobkyně v zemi původu doposud žádnému negativnímu zacházení, natož pak v intenzitě pronásledování, ze strany státních orgánů či soukromých osob nečelila. Městskému soudu je z úřední činnosti známo, že v Rusku dochází k systematickému potírání veřejných projevů nesouhlasu s válkou na Ukrajině. Z toho však nelze dovodit, že by každý občan, který projevil nebo projevuje na sociálních sítích nesouhlas s ruskou agresí na Ukrajině, čelil riziku pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Žalobkyně před svým odjezdem ze země původu byla politicky aktivní pouze jako anonymní účastnice politických mítinků, což nemělo žádný negativní dopad do jejího dalšího života. Na svých profilech na sociálních sítích sdílela protiválečné názory, nicméně je zřejmé, že si je nelze spojit s ní. Žalobkyně neupřesňuje, proč by se právě ona měla stát cílem zájmu ruských státních orgánů, když žalobkyni nelze považovat za místně nebo celostátně známou aktivistku, novinářku, blogerku apod. a ostatní dle informací o zemi původu nečelí zvýšeným kontrolám ať již bezprostředně na hranicích nebo posléze na území Ruské federace. Městský soud poukázal na to, že při posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování je nutné dosáhnout jisté úrovně pravděpodobnosti. Žalobkyně dle městského soudu přesvědčivým způsobem nepodložila svá tvrzení, že bude v zemi původu pronásledována. V nyní posuzované věci nebyla dle městského soudu dosažena hranice přiměřené pravděpodobnosti pronásledování žalobkyně, a to zejména proto, že doložené příspěvky, které jsou součástí správního spisu, mají pouze dočasný charakter a po určitém čase bez dalšího mizí.

[14] Městský soud uzavřel, že žalovaný si pro svůj závěr opatřil dostatečné podklady a dospěl ke správnému právnímu závěru, přičemž odůvodnění napadeného rozhodnutí je srozumitelné a přezkoumatelné. Nad rámec uvedeného městský soud konstatoval, že z okolností případu žalobkyně není vyloučeno usuzovat na jistou míru účelovosti jejího

pokračování

jednání, kterou dle městského soudu zcela legitimně vysledoval i žalovaný. Žalobkyně v zemi původu nikdy nebyla pronásledována z azylově relevantních důvodů a o udělení mezinárodní ochrany požádala až poté, co vlastním pochybením pozbyla pobytové oprávnění v ČR.

II.

Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[15] Žalobkyně (stěžovatelka) napadla rozsudek městského soudu kasační stížností. V kasační stížnosti nejprve namítala, že žalovaný i městský soud vyšli z nedostatečně zjištěného skutkového stavu a soud dospěl k nesprávnému závěru, že mezinárodní ochrana náleží toliko čelním opozičním představitelům v Rusku, a situaci stěžovatelky jakožto příslušnice sexuální menšiny, jejíž rodiče přitom vyznávají islám, se nijak nezaobíral. Není přitom pravdou, že by se ruské orgány zajímaly pouze o aktivity čelních představitelů opozice. Politické aktivity stěžovatelky jsou v zemi původu jednoznačně protiprávní, přičemž nelze argumentovat tím, že se Ruská federace soustředí toliko na čelní představitele opozice, mezi které se stěžovatelka neřadí, neboť související právní úprava dopadá na všechny takové projevy, o kterých se stát dozví. Spoléhat v této souvislosti toliko na to, že se státní orgány o aktivitách stěžovatelky nedozvědí, přitom představuje pro stěžovatelku neakceptovatelné riziko. Podle stěžovatelky není ani pravdou, že by v Ruské federaci byla homosexualita legitimní a že by ji stát nepostihoval. Stát možná přehlíží projevy homosexuality, o kterých se nedozví, avšak to s sebou nese život založený na skrývání sexuální preference, tj. život v nesvobodě.

[16] V doplnění kasační stížnosti ze dne 5. 8. 2025 stěžovatelka namítá, že její sexuální orientace byla jedním z důvodů podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Z informací o zemi původu plyne, že LGBT+ osoby čelí veřejnému napadání, diskriminaci a stigmatizaci, přičemž nejsou ze strany státních orgánů dostatečně chráněny. Žalovaný i městský soud dle stěžovatelky nesprávně vyhodnotili prospektivní aspekt pronásledování, a to v rozporu s informacemi o zemi původu. Městský soud se navíc některými aspekty nezabýval a pouze navázal na tvrzení žalovaného bez vypořádání konkrétních námitek a některé závěry soudu nejsou v souladu s obsahem spisu. Stěžovatelka poukazuje na to, že pro udělení mezinárodní ochrany není zásadní to, že v minulosti pronásledována nebyla. Z Ruska vycestovala v roce 2018, přičemž od té doby se situace ohledně dodržování lidských práv v zemi původu zhoršila. Stěžovatelka uvedla veškeré rozhodné skutečnosti a mimo fotografie z její účasti na festivalu Prague Pride neměla ke své sexuální orientaci k dispozici žádné důkazy. Žalovaný ani městský soud nerozporovali samotnou stěžovatelčinu sexuální orientaci, proto z této skutečnosti měli vycházet. Stěžovatelce nemůže být k tíži, že v minulosti neměla se svou sexuální orientací žádné problémy, neboť si ji uvědomila až v pozdějším věku a až v ČR ji začala dávat na odiv. Zásadní tedy je, zda by stěžovatelka mohla být v případě návratu do Ruska skutečně na svých právech omezena či by jí hrozilo jiné nebezpečí a zda by vůbec mohla v případě těchto problémů nalézt adekvátní pomoc. Tento aspekt zhodnotili žalovaný i městský soud nesprávně. Městský soud totiž v rozporu s jím zmíněnou judikaturou uvedl, že neexistuje důkaz o tom, že sexuální orientace stěžovatelky byla veřejně známa, přičemž nesprávně vycházel z předpokladu, že v takovém případě jí nehrozí žádné nebezpečí. Tento nesprávný závěr nevylučuje, že pokud by tato skutečnost byla známa, nebezpečí by jí hrozit mohlo. Jak z informací o zemi původu, tak i z tvrzení stěžovatelky přitom plyne, že LGBT+ osoby jsou v Rusku nuceny svou sexuální

orientaci skrývat. Městský soud ani žalovaný se vůbec nezabývali zásadní otázkou, co by následovalo, pokud by stěžovatelka pokračovala v navazování intimních vztahů na ruském území a tuto orientaci neskrývala, ale veřejně ji projevowała, jako to činí na území ČR. Z chování stěžovatelčiny rodiny i dostupných informací o zemi původu lze dovodit, že tyto osoby mají v Rusku problémy. Dle stěžovatelky se městský soud také nesprávně vypořádal s veřejnou propagací LGBT+ tematiky a na to navazujícími informacemi o zemi původu, z nichž je zřejmé, že Rusko se jakoukoliv propagací LGBT+ tematiky snaží potírat. Ze správního spisu pak neplyne, že by stěžovatelčiny příspěvky byly pouze tzv. „*stories*“, tj. zveřejněné jen 24 hodin, naopak jsou ukládány do tzv. „*výběru*“, takže jsou stále dostupné. Městský soud se nezabýval tím, jakým způsobem dochází ke sledování sociálních sítí státními orgány, přestože stěžovatelka sdělila, že ruské orgány činnost osob na sociálních sítích kontrolují. Není zřejmé, proč městský soud nepřihlédl ani k veřejné prezentaci sexuální orientace stěžovatelky.

[17] Žalovaný ani městský soud nezohlednili zdravotní stav stěžovatelky. Právě s ohledem na její zdravotní stav je zřejmé, že stěžovatelce by nezbylo nic jiného než svoji sexuální orientaci raději skrývat, což by právě v kombinaci s jejím komplikovaným zdravotním stavem umocňovalo její utrpení. Městský soud sice správně uvedl, že skrývání pravé identity nemůže být požadováno, zároveň však potvrdil, že stěžovatelce žádné problémy po návratu nehrozí. Městský soud se v nyní posuzované věci vůbec nezabýval otázkou vnitřní ochrany, přičemž v jiném svém rozsudku žalovanému absenci takového posouzení vytkl. I z judikatury Nejvyššího správního soudu přitom plyne, že pokud vůči LGBT+ osobám dochází k násilí či diskriminaci ze strany nestátních subjektů, je nutné zkoumat, zda takové osoby mají reálnou možnost ochrany. Z informací obsažených ve spise vyplývá, že tato ochrana nejenže neexistuje, ale naopak i samy státní orgány takovou činnost podporují a dopouští se vůči LGBT+ osobám takového jednání. Stěžovatelka dodala, že po vydání napadeného rozsudku navázala partnerský vztah se svou současnou partnerkou (J. O.), který trvá zhruba od ledna 2025, a v případě nutnosti návratu do země původu by tento vztah nemohl být dále rozvíjen. Stěžovatelka se i tento rok se svou partnerkou zúčastnila festivalu Prague Pride, což sdílela na sociálních sítích.

[18] Stěžovatelka považuje za nepřezkoumatelný rovněž závěr žalovaného i městského soudu k jejímu nesouhlasu s politickou situací v Rusku. Městský soud bez podkladu uzavřel, že stěžovatelce jako řadové občance v případě návratu nehrozí žádné problémy. Z informací shromážděných žalovaným sice plyne, že bezpečnostní složky nemají kapacity kriminalizovat veškeré osoby, které sdílejí příspěvky na sociálních sítích, nicméně se tak dít může. Stěžovatelka nemá důkazy o tom, že dojde ke kontrole právě jejích profilů na sociálních sítích, nicméně bylo úkolem žalovaného, pokud jí mezinárodní ochranu nepřiznal, to vyloučit. Z informací o zemi původu vyplývá, že za aktivitu na sociálních sítích jsou trestáni obyčejní lidé stejně jako veřejné známé osoby. Stěžovatelčiny příspěvky jsou nadále dostupné na jejím veřejně přístupném instagramovém účtu. Z doložených podkladů vyplývá, že sice název účtu ji přímo neidentifikuje, nicméně v informacích se objevuje jméno „A.“. Na daném profilu jsou přitom zveřejňovány mj. vlastní fotografie stěžovatelky. V tzv. „*výběrech*“ na sociální síti Instagram jsou navíc veřejně dostupná alba, která se týkají jak protirežimních fotografií, tak fotografií vztahujících se právě k problematice LGBT+. Městský soud ani žalovaný tak nemohli dojít k závěru, že příspěvky jsou anonymní a že není

pokračování

možné, aby byly kontrolovány a spojeny s osobou stěžovatelky v případě návratu do Ruska, a že jí tak nehrozí nebezpečí vážné újmy, resp. pronásledování.

[19] Stěžovatelka se rovněž ohrazuje proti závěru městského soudu, že její žádost o udělení mezinárodní ochrany je účelová. Skutečnost, že stěžovatelka z Ruska vycestovala na základě studijního víza, sama o sobě nepopírá stěžovatelčin strach z návratu do země původu. Stěžovatelka si svou orientaci uvědomila až v pozdějším věku a první intimní vztahy navázala až v České republice. Není přitom pravdou, že by svou orientaci veřejně neprojevovala. Vycestování ze země původu stěžovatelka řešila zcela logicky prostřednictvím víza za účelem studia. Pozdější podání žádosti nemá žádný vliv na to, zda existují důvody pro udělení mezinárodní ochrany, neboť jde primárně o prospektivní rozhodování, navíc přístup žalovaného i městského soudu popírá koncept mezinárodní ochrany *sur place*. Závěrem stěžovatelka dodává, že příslušnost k LGBT+ komunitě, její veřejná podpora, jakož i politické názory stěžovatelky a jejich veřejné sdílení spolu s jejími zdravotními problémy bylo nutné také zkoumat v celkovém kontextu, neboť k pronásledování může dojít i na tzv. kumulativním základě.

[20] Stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek i žalobou napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[21] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatelka „*znovu nastiňuje domnělý azylový příběh s akcentem na obavu z pronásledování*“. Napadený rozsudek je dle žalovaného dostatečně odůvodněný a v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. S ohledem na uvedené žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, případně aby ji jako nedůvodnou zamítl.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[22] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastnicí řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je v řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[23] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zmiňovaná rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně*. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského (městského) soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele*.

[24] Stěžovatelka v tomto případě namítá taková zásadní pochybení žalovaného i městského soudu [zejména při posouzení možných důvodů pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu v souvislosti se zastáváním politických názorů a s její sexuální orientací, tedy příslušností k sociální skupině], která by mohla mít dopad do jejího hmotně právního postavení a která navíc nelze z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti *prima facie* vyloučit. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná.

[25] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[26] Na úvod Nejvyšší správní soud připomíná, že zákon o azylu, ve znění účinném do 11. 6. 2026, transponuje, resp. měl již k datu rozhodnutí žalovaného transponovat, do českého právního řádu mj. směrnici 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepřacované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“), a směrnici 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění) (dále jen „procedurální směrnice“), a proto je třeba při výkladu zákona o azylu respektovat zásadu jeho eurokonformního výkladu (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008-67, publ. pod č. 1713/2008 Sb. NSS), případně použít ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu přímo ustanovení příslušné směrnice tam, kde vnitrostátní transpozice v daném období absentovala či bohužel stále absentuje.

III.a) Řízení se zranitelnou osobou

[27] Při posouzení důvodnosti stěžovatelčiných námitek je nejprve nezbytné poukázat na to, že stěžovatelka, mladá žena, trpí psychickou poruchou, čemuž mělo být přizpůsobeno celé řízení o její žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Podrobně se touto problematikou zabýval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 18. 9. 2023, č. j. 5 Azs 156/2023-32, v němž vymezil právní rámec i principy vedení řízení o udělení mezinárodní ochrany s osobou trpící duševní poruchou, konkrétně schizofrenií, přičemž konstatoval:

pokračování

„Podle čl. 21 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (dále jen „přijímací směrnice“), mají totiž členské státy povinnost zohlednit „ve vnitrostátních právních předpisech provádějících tuto směrnici zvláštní situaci zranitelných osob, například nezletilých osob, nezletilých osob bez doprovodu, zdravotně postižených osob, (...) osob trpících závažnou chorobou, osob s duševní poruchou a osob, které byly podrobeny mučení, znásilnění nebo jiným formám hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí(...)“ (důraz doplněn). Byť se přijímací směrnice týká primárně přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu v hostitelském členském státě, nikoliv samotného řízení o jejich žádostech o mezinárodní ochranu, s jejím citovaným ustanovením koresponduje právě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“), byť v souvislosti se zranitelnými osobami používá pojem „žadatel, který potřebuje zvláštní procesní záruky“, přičemž dle čl. 2 písm. d) této směrnice se jedná o žadatele, u něhož „je možnost požívat práv a plnit povinnosti podle této směrnice vzhledem k jeho situaci omezena“. Mezi faktory omezující žadatele o mezinárodní ochranu směrnice v demonstrativním výčtu v bodě 29 svého odůvodnění zařazuje mj. závažné zdravotní problémy. Z tohoto bodu také plyne, že by členské státy „měly usilovat o to, aby žadatelé, kteří potřebují zvláštní procesní záruky, byli identifikováni dříve, než dojde k přijetí rozhodnutí v prvním stupni. Těmto žadatelům by měla být poskytnuta přiměřená podpora, včetně dostateku času, s cílem vytvořit nezbytné podmínky pro účinný přístup k řízení, které by jim umožňovaly splnit veškeré náležitosti žádosti o mezinárodní ochranu“. Dle čl. 24 procedurální směrnice mají členské státy povinnost zajistit, aby těmto osobám „byla poskytnuta náležitá podpora, jež jim umožní v průběhu azylového řízení požívat práv a plnit povinnosti stanovené v této směrnici“.

Vnitrostátní transpozici uvedených ustanovení představuje mj. § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu, dle kterého je zranitelnou osobou mj. „osoba se zdravotním postižením nebo s vážným onemocněním“. Žalovaný je dle § 10 odst. 4 zákona o azylu v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany povinen určit, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany je zranitelnou osobou. Zákon o azylu v § 10 odst. 4 dále stanoví: „Jde-li o žadatele o udělení mezinárodní ochrany, který je zranitelnou osobou, ministerstvo dále určí, zda tento žadatel o udělení mezinárodní ochrany s ohledem na svou osobní situaci potřebuje podporu k uplatňování práv a plnění povinností žadatele o udělení mezinárodní ochrany podle tohoto zákona, které souvisejí s řízením o udělení mezinárodní ochrany. Ministerstvo žadateli o udělení mezinárodní ochrany, který je zranitelnou osobou, podporu rovněž poskytne, vznikne-li její potřeba až v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany.“ Identifikace zranitelné osoby mezi žadateli o mezinárodní ochranu je tedy zásadní především z toho důvodu, že z unijního i vnitrostátního práva plyne zranitelným osobám zvláštní ochrana, včetně procesních záruk, přičemž řádná a včasná identifikace takové osoby může být podstatná taktéž pro řádné zhodnocení samotné žádosti o mezinárodní ochranu. Cílem identifikace zranitelných osob je tedy zaručit, že se řízení zúčastní plnohodnotně a nebudou z důvodu své zranitelnosti v nevýhodě, nikoliv však předurčit, že těmto osobám bude mezinárodní ochrana udělena.

Pojem „podpory“, resp. „náležité podpory“ není v zákoně ani v procedurální směrnici blíže definován, neboť jeho obsah vždy závisí na konkrétních okolnostech jednotlivého případu a osobních poměrech žadatele o mezinárodní ochranu. Co se týče žadatelů, kteří trpí duševní poruchou, lze obecně za procesní záruky zákona o azylu a procedurální směrnice, na které je nezbytné klást zvláštní důraz v případech zranitelných osob, považovat např. možnost pracovníků,

kterí žádosti o mezinárodní ochranu těchto osob posuzují, konzultovat konkrétní záležitosti, především otázky týkající se zdravotního stavu, s odborníky [viz čl. 10 odst. 3 písm. d) procedurální směrnice]. Dále je nutné dbát na to, aby s ohledem na konkrétní formu duševní poruchy byly těmto žadatelům adekvátně poskytovány veškeré potřebné informace a zajištěny i další záruky stanovené i pro běžné žadatele v čl. 12 procedurální směrnice, např. jim nesmí být odepřena možnost komunikace s organizací poskytující právní poradenské služby. Zranitelnost žadatele o mezinárodní ochranu je nezbytné promítnout také do způsobu vedení osobního pohovoru s takovou osobou, přičemž procedurální směrnice i zákon o azylu dokonce připouštějí, že především v případech, kdy žadatel není způsobilý pohovor absolvovat, nemusí být osobní pohovor proveden vůbec [viz čl. 14 odst. 2 písm. b) procedurální směrnice; § 23 odst. 3 zákona o azylu]. V případě osob trpících duševní poruchou může být vhodné, aby byl osobní pohovor proveden v přítomnosti rodinných příslušníků (čl. 15 odst. 1 procedurální směrnice) nebo třetích osob (čl. 15 odst. 4 procedurální směrnice), např. psychologa či lékaře, a je třeba klást důraz na to, aby osoba, která pohovor vede, byla schopna zohlednit osobní okolnosti žádosti, včetně zranitelnosti žadatele [čl. 15 odst. 3 písm. a) procedurální směrnice].“

[28] Citované závěry bylo nezbytné aplikovat i v nyní posuzované věci. Stěžovatelka již v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany dne 6. 2. 2023 uváděla, že se poslední dva roky ambulantně léčí na psychiatrii, přičemž má předepsána antidepresiva. Při pohovoru pak stěžovatelka sdělila, že trpí hraniční poruchou osobnosti, úzkostnými depresemi a rovněž ADHD, přičemž v Praze navštěvuje každé tři měsíce psychiatricku MUDr. V., která jí předepisuje léky, konkrétně stěžovatelka vyjmenovala tři různá antidepresiva. Dle doložené lékařské zprávy MUDr. V. ze dne 13. 2. 2023 stěžovatelka trpí emočně nestabilní poruchou osobnosti, přičemž z této zprávy plyne, že u ní opakovaně dochází k depresivním propadům, zvýrazňují se sociálně-fobické projevy a došlo také několikrát k sebepoškozování. Často dochází k dekompenzaci stavu, proto byla psychiatrická medikace stěžovatelky opakovaně upravována. Velmi negativně na její psychiku dopadá ozbrojený konflikt na Ukrajině. Stěžovatelka dle dané zprávy spolupracuje, ale poruchy osobnosti patří mezi psychiatrické diagnózy s vleklým průběhem a náročnou léčbou, které výrazným způsobem zasahují do života nemocného, sebepojetí, vnímání okolního světa, navazování vztahů i fungování v sociální sféře. Pravidelně každý den užívá léky: venlafaxin, Atarax, Lamictal a na kontrole dne 9. 2. 2023 jí byl nově nasazen též lék Brintellix.

[29] Žalovanému je tedy v této souvislosti nejprve nezbytné vytknout, že byť se v odůvodnění napadeného rozhodnutí vypořádal s tím, proč stěžovatelce neudělil humanitární azyl, přestože stěžovatelka trpí psychickými obtížemi (a tuto skutečnost tedy nezpochybnil), z jeho postupu ani rozhodnutí není patrné, že by se v průběhu řízení stěžovatelčiným psychickým stavem vůbec zabýval z hlediska toho, zda je stěžovatelku třeba považovat za zranitelnou osobu, a tomu přizpůsobit způsob vedení řízení i posouzení její žádosti. Jak již bylo konstatováno, již z poskytnutých údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany měl žalovaný informace o tom, že se stěžovatelka dva roky ambulantně léčí na psychiatrii, a rovněž o tom, že důvodem žádosti o udělení mezinárodní ochrany byla mj. stěžovatelčina sexuální orientace, proto bylo nezbytné stěžovatelku od počátku řízení považovat za zranitelnou osobu ve smyslu čl. 21 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přijímací směrnice) a § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu [resp. za „žadatele, který

pokračování

potřebuje zvláštní procesní záruky,“ ve smyslu čl. 2 písm. d) [procedurální směrnice], a měl být jejímu zdravotnímu stavu přizpůsoben celý průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany tak, aby stěžovatelce byla i přes její duševní stav umožněna pokud možno plnohodnotná účast na řízení a tedy i plnohodnotné vysvětlení a doložení důvodů její žádosti.

[30] Nejvyšší správní soud spatřuje problém již v samotném vedení osobního pohovoru se stěžovatelkou, který byl i v dané věci přirozeně klíčovým podkladem pro rozhodnutí žalovaného. Pohovor totiž vůbec nebyl uzpůsoben tomu, že stěžovatelka, v době vedení pohovoru dvaadvacetiletá žena, se dlouhodobě léčí na psychiatrii a jedním z klíčových důvodů pro udělení mezinárodní ochrany byla její homosexuální orientace. Je nezbytné poukázat též na to, že podle § 23 odst. 5 zákona o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023, žalovaný měl zajistit, aby z důvodů hodných zvláštního zřetele nebo na výslovnou žádost žadatele o udělení mezinárodní ochrany vedla pohovor osoba stejného pohlaví. Tímto pravidlem by mělo být pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany zajištěno co nejvhodnější prostředí pro sdělení citlivých či intimních skutečností. I přes informaci o zmíněných skutečnostech vedl pohovor se stěžovatelkou muž. Stěžovatelka tedy mohla být tímto postupem znevýhodněna, neboť se mohla cítit nepříjemně nebo ohroženě, když některé intimní informace musela sdělovat pracovníku žalovaného, což mohlo mít též vliv na úplnost a přesnost její výpovědi. O tom svědčí i to, že stěžovatelka pracovníkovi žalovaného při pohovoru např. nesdělila, že u ní dochází k sebepoškozování. Osobní pohovor se stěžovatelkou měl tedy být po zhodnocení jejího zdravotního stavu a konzultaci s odborníky proveden osobou stejného pohlaví. Osoba vedoucí pohovor měla být proškolená k tomu, jakým způsobem má stěžovatelce klást jednotlivé otázky, přičemž tato osoba měla být schopna zohlednit její duševní poruchu, případně mohl být pohovor proveden za přítomnosti psychiatricky stěžovatelky. Zásadní však v každém případě je, že i ty informace, které stěžovatelka žalovanému během pohovoru sdělila a případně též doložila, žalovaný i městský soud nesprávně vyhodnotili.

III.b) Důvody pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu

[31] Z azylového příběhu stěžovatelky tak, jak ho popsala žalovanému, totiž zřetelně vyplynula otázka, zda stěžovatelka nemá ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu odůvodněný strach z pronásledování v zemi původu pro zastávání protirežimních a protiválečných politických názorů a rovněž z důvodu své homosexuální orientace a propagace hnutí LGBT+, tedy z důvodu příslušnosti k sociální skupině příslušníků komunity LGBT+, resp. pokud jde o propagaci hnutí LGBT+, zároveň též pro zastávání takových politických názorů.

[32] Podle § 12 zákona o azylu, ve znění účinném do 11. 6. 2026, se cizinci udělí azyl, „bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště“.

[33] Již mnohokrát Nejvyšší správní soud ve své judikatuře připomněl, co se rozumí odůvodněným strachem z pronásledování ve smyslu zákonné definice uprchlíka. Například v rozsudku ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 Azs 105/2018-46, publ. pod č. 4029/2020 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud konstatoval:

„Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 5 Azs 36/2008-119, musí žadatel pro vznik nároku na azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu kumulativně splnit následující prvky definice uprchlíka: „(1) Musí se nacházet mimo zemi svého původu (tato podmínka není explicitně v zákoně o azylu stanovena, neboť se presumuje z povahy věci); (2) musí mít odůvodněný strach (...); (3) jemu hrozící újma musí dosahovat intenzity pronásledování (...); (4) ochrana v zemi původu selhala (...); (5) musí být pronásledován z azylově relevantních důvodů (...); a (6) nesmí se na něj vztahovat vylučující klauzule (viz § 15 zákona o azylu).“ První kritérium je splněno již jen přítomností stěžovatele na území České republiky, je však třeba se zaměřit na kritéria následující.

Posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování je úzce spjato s dalšími kritérii, jelikož, jak Nejvyšší správní soud již několikrát judikoval, posouzení nároku na udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu je postaveno na potencialitě pronásledování v budoucnu po případném návratu žadatele do země původu, jedná se tedy, obdobně jako u posuzování skutečného nebezpečí vážné újmy pro účely doplňkové ochrany, o prospektivní rozhodování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 47/2007-60, či ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008-83). Samotný § 12 písm. b) zákona o azylu pracuje s pojmem strachu jako subjektivním prvkem a odůvodněností strachu z pronásledování jako objektivním prvkem, nestanoví však podmínku faktického pronásledování v minulosti, byť taková skutečnost je velmi významnou indicií přiměřené pravděpodobnosti pronásledování i v budoucnu. V každém případě je však zkoumána možnost budoucího pronásledování, přičemž je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická, rozhodně však nemusí dosahovat či přesahovat 50 % (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82, a ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010-112). Z čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice vyplývá, že pokud vyjde najevo skutečnost ukazující na „předchozí pronásledování žadatele, jedná se o závažný ukazatel odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpení vážné újmy“. (...)

Pronásledování je v § 2 odst. 4 zákona o azylu definováno jako „závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání anebo jednání, která ve svém souběhu dosahují intenzity pronásledování, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování“. Toto ustanovení musí být samozřejmě vykládáno v souladu s čl. 9 kvalifikační směrnice, který v odst. 1 stanoví podrobnější definici pronásledování jakožto jednání, které je: „a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit, nebo b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).“

pokračování

V čl. 9 odst. 2 pak kvalifikační směrnice poskytuje demonstrativní výčet jednání, která jsou za pronásledování považována, v první řadě, dle písm. a) tohoto ustanovení, se za takové jednání považuje „použití fyzického nebo psychického násilí“.

[34] Nejvyšší správní soud upozorňuje též na specifické rysy dokazování a na otázku důkazního břemene ve věcech mezinárodní ochrany, kterými se již opakovaně zabýval v řadě svých rozhodnutí. Podle této judikatury je řízení o mezinárodní ochraně specifické tím, že je v něm často nutné rozhodovat za situace důkazní nouze (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007-64, ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, a ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89), že jde u azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu a u doplňkové ochrany dle § 14 zákona o azylu, o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se odůvodněnost strachu z pronásledování či skutečné nebezpečí vážné újmy v budoucnu) a že nesprávné rozhodnutí má pro žadatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2015, č. j. 5 Azs 100/2014-63, a ze dne 3. 6. 2016, č. j. 5 Azs 50/2015-46).

[35] Břemeno tvrzení stíhá žadatele o mezinárodní ochranu (srov. též § 49a odst. 1 zákona o azylu). Pokud však jde o břemeno důkazní, to je již v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 kvalifikační směrnice rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a správní orgán (tj. žalovaného). Prokazovat svá tvrzení je povinen primárně žadatel, nicméně pouze v rozsahu předložení důkazů, které s ohledem na svou situaci předložit může (srov. čl. 4 odst. 2 a 5 kvalifikační směrnice), a současně je správní orgán povinen zajistit si sám k posouzení dané žádosti potřebné důkazy, které lze na základě výpovědi stěžovatelky obstarat (podrobně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, 5 Azs 66/2008-70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS), a to jsou zejména relevantní, resp. adresné a zároveň důvěryhodné, objektivní a aktuální informace o zemi původu. Přitom požadavky na tyto informace už nevycházejí jen z judikatury Nejvyššího správního soudu založené na čl. 4 kvalifikační směrnice a čl. 10 procedurální směrnice (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, publ. pod č. 1825/2009 Sb. NSS), ale stanoví je i § 23c písm. c) zákona o azylu, ve znění účinném do 11. 6. 2026, který mezi podklady rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany řadí „přesné a aktuální informace z různých zdrojů“ o zemi původu.

[36] V těchto intencích tedy bylo nezbytné posoudit stěžovatelčin azylový příběh.

III.c) Pronásledování z důvodu sexuální orientace stěžovatelky

[37] Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006-52, publ. pod č. 1066/2007 Sb. NSS, na nějž odkazoval též městský soud, dospěl k závěru, že „sexuální orientace žadatele o azyl může být podle okolností a s ohledem na poměry v zemi původu považována za znak jeho příslušnosti k určité sociální skupině ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu“. V této souvislosti je vhodné též zmínit rozsudek Soudního dvora EU ze dne 7. 11. 2013. X, Y a Z, C-199/12 až C-201/12, ECLI:EU:C:2013:720, v němž Soudní dvůr judikoval následující: „Při posuzování žádosti o přiznání postavení uprchlíka nemohou příslušné orgány rozumně očekávat, že žadatel o azyl bude v zemi původu svou homosexualitu skrývat nebo

si bude počínat se zdrženlivostí při projevování sexuální orientace, aby se vyhnul riziku pronásledování.“ Tohoto závěru si byl vědom i městský soud, který jej v napadeném rozsudku citoval.

[38] Dle výpovědi stěžovatelky, jejíž hodnověrnost žalovaný ani městský soud žádným způsobem nezpochybnili, je stěžovatelka homosexuální orientace, přičemž v rámci svého pohovoru zmiňovala obavu, že by v zemi původu musela svou sexuální identitu skrývat, neboť by byla jinak z tohoto důvodu diskriminována, přičemž by mohla být též fyzicky napadána a vězněna. Vzhledem k vyjádření těchto obav bylo klíčové, aby žalovaný na pozadí dostatečně aktuálních, důvěryhodných, objektivních a zejména přesných (adresných) informací o zemi původu posoudil mimo jiné, zda stěžovatelka má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu své homosexuální orientace, včetně aktivního přihlášení se ke komunitě LGBT+, ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

[39] Nejvyšší správní soud je na rozdíl od městského soudu toho názoru, že žalovaný nedostál své povinnosti obstarat si za účelem tohoto posouzení dostatečně aktuální, přesné a adresné informace o zemi původu, které by se týkaly postavení příslušníků LGBT+ komunity v Rusku. Navíc i ty stručné informace o zemi původu, které žalovaný ve správním spise k posuzované otázce shromáždil, zjevně nedostatečně a zkresleně vyhodnotil.

[40] Z informací o zemi o zemi původu obstaraných žalovaným, konkrétně informace OAMP MV ze dne 17. 10. 2023 *„Sexuální menšiny – zákon zakazující propagaci homosexuality, diskriminace a zločiny z nenávisti, postoj státních orgánů, neziskové organizace, současná situace s výjimkou regionu severního Kavkazu“* především plyne, že v Rusku byl v roce 2013 přijat zákon č. 135-FZ, známý jako *„zákon proti LGBT+ propagandě“*, kterým ruské úřady zakázaly propagaci netradičních sexuálních vztahů mezi neplnoletými. Novela tohoto zákona a souvisejících zákonů z roku 2022 pak rozšířila zákaz na propagaci LGBT+ tematiky vůbec. V zemi jsou prosazovány *„tradiční hodnoty“* a diskriminace LGBT+ komunity se stává stále výraznější, přičemž v mediálním prostoru proti této komunitě vystupují přední představitelé státních orgánů. Ruské úřady nevedly statistiky o násilí vůči LGBT+ komunitě. Podle Ministerstva zahraničních věcí Spojených států amerických se státní aktéři měli dopustit násilí vůči příslušníkům komunity LGBT+ a jejím aktivistům, obzvláště (avšak tedy nikoliv výlučně) v Čečensku. Bezpečnostní složky nereagovaly adekvátně na násilné incidenty nestátních aktérů proti této komunitě, přičemž mezi osobami s LGBT+ orientací panuje nedůvěra vůči policii a soudům, neboť bezpečnostní složky nejenže práva těchto osob nechránily, ale rovněž se samy podílely na tomto násilí. Členové LGBT+ komunity byli potrestáni úřady na základě nesmyslných důvodů. V roce 2023 pak bylo vedeno 28 přestupkových řízení podle zákona č. 135-FZ. Postoj společnosti k LGBT+ komunitě se v závislosti na konkrétním místě liší, ale *„veřejné projevy náklonnosti mohou přilákat negativní odezvu“*. Panuje rozdíl mezi venkovem a městem, nejpriznivější pro LGBT+ komunitu se jeví situace v Moskvě a Petrohradě. I přes rozšířenou homofobii ve velkých městech působí gay-scéna, např. gay-kluby, kde se však zpříšňují bezpečnostní prohlídky pro vstup. Média často podporují stereotypní a nenávistné vnímání LGBT+ komunity. Četnější negativní reakce jsou i na sociálních sítích, včetně několika případů lákání na předstíranou schůzku končící fyzickým násilím. Obecně čelí LGBT+ osoby sociální stigmatizaci a diskriminaci v různých oblastech života, kterou přičítají prosazování homofobie (zdravotnictví, školství a zaměstnání). Tyto osoby byly nuceny svou identitu

pokračování

skrývat. Pokud se zdravotnický personál dozvěděl o jejich sexuální orientaci, až 18 % respondentů z dané skupiny se setkalo s nadávkami, nemístnými poznámkami či jim dokonce bylo poskytnutí péče odmítnuto. V roce 2022 se objevovaly případy medializovaných útoků vůči LGBT+ komunitě, které byly vyšetřovány „s různými výsledky“. Příslušníci této sociální skupiny byli obětí zločinů z nenávisti, které zahrnovaly nejen vydírání, fyzické násilí, ale i vraždu. Vůči neziskovým organizacím v této oblasti jsou uplatňována různá omezující zákonná ustanovení.

[41] Žalovaný na základě těchto informací postavil svůj závěr o nedůvodnosti stěžovatelčina strachu z pronásledování z důvodu její sexuální orientace především na tvrzení, že stěžovatelku nelze považovat za osobu, která aktivně propaguje svou sexuální orientaci či LGBT+ tematiku. K tomu dodal, že stěžovatelka opustila zemi původu plánovaně a dobrovolně se do ní bez jakýchkoliv problémů vracela, rovněž požádala o vydání nového cestovního dokladu, proto dle něj nepociťovala danou situaci nijak palčivě. Tento závěr žalovaného je však nejen zjednodušující a v rozporu s vymezenými východisky posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování, ale je též v rozporu s obsahem spisového materiálu.

[42] Ani městský soud pochybení žalovaného nenapravil, neboť přestože si byl vědom zmíněných judikatorních východisek, i jeho rozsudek je s nimi v rozporu. Byť totiž městský soud poukázal na to, že po stěžovatelce nebylo možné požadovat, aby svou sexuální orientaci skrývala, v podstatě uzavřel, že ji nedává na odiv ani nijak nepropaguje. Dle městského soudu neexistuje důkaz o tom, že by se o její homosexualitě v zemi původu vědělo. I městský soud poukázal na to, že pokud by stěžovatelka pociťovala potřebu mezinárodní ochrany natolik palčivě, tak by o ni požádala ihned po přicestování do ČR.

[43] Je pravdou, že dle citovaných informací o zemi původu není samotná homosexualita v Rusku nelegální, to platí pouze o její propagaci, resp. propagaci LGBT+ tematiky, přičemž dosavadní postihy porušování tohoto zákazu měly převážně administrativní povahu. Zároveň ovšem z těchto informací vyplývá, že příslušníci LGBT+ jsou ve společnosti různými způsoby diskriminováni, a to i ze strany státních subjektů, přičemž na základě dosud shromážděných informací nelze vyloučit, že by taková diskriminace, ať již samostatně nebo společně s dalšími příkořími mohla dosáhnout intenzity pronásledování, vždyť dle čl. 9 odst. 2 písm. b) kvalifikační směrnice mohou být za pronásledování považována také „*právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem*“. Především však osoby s minoritní sexuální orientací čelí nejen verbálním útokům, podporovaným „mediální masáží“ státem kontrolovaných médií, ale též fyzickému násilí ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. a) kvalifikační směrnice ze strany primárně nestátních subjektů, proti němuž státní orgány nejenže neposkytují dostatečnou ochranu, ale dokonce se samy na něm v některých případech podílejí.

[44] K nestátním původcům pronásledování, přitom Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016-87, poznamenal:

„(...) § 2 odst. 6 (...) zákona o azylu vymezuje, obdobně jako čl. 6 kvalifikační směrnice, okruh možných původců pronásledování nebo vážné újmy tak, že se jimi „rozumí státní orgán,

strana nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž měla osoba bez státního občanství poslední trvalé bydliště. Původcem pronásledování nebo vážné újmy se rozumí i soukromá osoba, pokud lze prokázat, že stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny nebo ochotny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu“. (...)

Dle čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice tato ochrana musí být účinná, a ne pouze dočasná (k tomu srov. v kontextu ukončení mezinárodní ochrany rozsudek velkého senátu Soudního dvora EU ze dne 2. března 2010, Abdulla, C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, ECLI:EU:C:2010:105, body 72-73). Zpravidla je tomu tak, pokud poskytovatel ochrany „učíní přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a žadatel má k této ochraně přístup“ (srov. též obdobné znění ... § 2 odst. 5 zákona o azylu).“

[45] Závěr žalovaného, že v případech násilí a zmíněné vraždy vůči osobám s menšinovou sexuální orientací ruské úřady konaly, tedy byly schopny a ochotny poskytnout vůči tomuto násilí adekvátní ochranu v podobě účinného vyšetřování a postihování těchto činů, je v rozporu s obsahem spisu. Z této zprávy naopak plyne, že tyto případy byly řešeny různě, což budí pochybnosti o tom, že by v těchto věcech skutečně státní orgány adekvátně postupovaly, navíc, jak již bylo konstatováno, podle uvedené zprávy se na těchto útocích státní původci pronásledování dokonce podíleli. Z informací o zemi původu přitom nevyplývá, že by útokům čelily pouze osoby aktivně propagující svou příslušnost ke komunitě LGBT+, mezi něž ovšem stěžovatelka navíc patří (viz dále). Přitom od své rodiny, v níž dle výpovědi stěžovatelky zjevně hraje dominantní roli její otec, který jakožto praktikující muslim její sexuální orientaci odsuzuje a zakazuje též dalším příbuzným jakýkoliv kontakt s ní, by mohla stěžovatelka přinejmenším jen stěží očekávat jakoukoli ochranu či podporu.

[46] Po stěžovatelce kromě toho nelze s ohledem na zmíněné závěry Soudního dvora rozumně požadovat, aby se v případě návratu do země původu chovala zdrženlivě a navenek svou sexuální orientaci neprojevovala, již proto nemůže uspět argument městského soudu, že neexistuje důkaz o tom, že by v zemi původu existovalo povědomí o stěžovatelčině homosexualitě. Navíc není vůbec zřejmé, jak by bylo možné před okolím skrýt skutečnost, že žije s jinou ženou v normálním partnerském vztahu, společně bydlí, společně sdílejí volný čas atd. Z dosud zjištěného skutkového stavu tedy rozhodně neplyne závěr žalovaného a městského soudu o tom, že stěžovatelce nehrozí pronásledování z důvodu její sexuální orientace, právě naopak, shromážděné informace dané obavy vzbuzují.

[47] S ohledem na okolnosti případu není ani rozhodné, že stěžovatelka dosud neměla v zemi původu žádné problémy mj. kvůli své sexuální orientaci. V prvé řadě, jak již bylo konstatováno, pronásledování v minulosti je sice dle čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice velmi významnou indicií přiměřené pravděpodobnosti pronásledování i v budoucnu (srov. též § 28 odst. 8 zákona o azylu, ve znění účinném od 1. 7. 2023 do 11. 6. 2023, byť na posuzovanou věc nedopadá), nicméně naopak skutečnost, že žadatel dosud nebyl v zemi původu pronásledován, jeho budoucí pronásledování v případě návratu do země původu rozhodně

pokračování

nevylučuje. Navíc v tomto případě stěžovatelka žádné problémy se svou sexuální orientací před svým odjezdem ze země původu ani mít nemohla, když sdělila, že si ji uvědomila až v 15 letech a následně se ji snažila potlačovat, takže do opuštění Ruska neměla žádný intimní vztah. Stěžovatelka přitom z Ruska vycestovala již v roce 2018, tedy ve věku 17 až 18 let, proto není překvapivé, že v té době svou sexuální orientaci neprojevovala. Od roku 2018 do ledna 2022 cestovala do Ruska pouze jednou ročně na krátké cca dvoutýdenní návštěvy, během kterých svou sexuální identitu patrně rovněž neprojevovala, přičemž není vůbec zřejmé, proč by skutečnost, že při těchto cestách neměla problémy na hranicích ani během těchto krátkých pobytů na ruském území nebo že si mohla u ruských úřadů vyřídit nový pas, vylučovala odůvodněnost jejího strachu z pronásledování v případě trvalého návratu do země původu. Po příjezdu do ČR totiž již intimní vztahy s jinými ženami navázala, v době konání pohovoru se měla stýkat s jinou dívkou ruské národnosti (v kasační stížnosti pak zmínila, že má od ledna 2025 v ČR vztah s jinou ženou). Stěžovatelka rovněž vypověděla, že se na podporu komunity LGBT+ pravidelně zúčastňuje festivalu Prague Pride, kde dokonce působila jako dobrovolník a komentovala přijetí ruského zákona proti propagování tématiky LGBT+. Stěžovatelka také výslovně uvedla, že na Instagram umísťuje fotografie z Prague Pride, což dokládala také předloženými fotografiemi ze svého profilu na této sociální síti.

[48] Je tedy zcela nesprávný názor městského soudu, že stěžovatelka nedává v ČR svou sexuální orientaci „na odiv“, či závěr, že stěžovatelka svou orientaci nepropagovala na sociálních sítích. Zcela nesrozumitelná je pak úvaha městského soudu, že se stěžovatelka dle svých slov nijak neliší od ostatních dívek (to stěžovatelka uvedla při svém pohovoru při odpovědi na otázku, zda měla kvůli své orientaci v Rusku nějaké problémy) a její sexuální orientace tedy není na první pohled patrná. Není vůbec zřejmé, jak by měla být stěžovatelčina sexuální orientace viditelná na pohled, platí však již řečené: pokud by stěžovatelka i v zemi původu pokračovala v normálním partnerském vztahu s jinou ženou, což lze očekávat, jen stěží by mohla takovou skutečnost před svým okolím dlouhodobě skrývat. Není správný ani názor městského soudu, že stěžovatelka na sociálních sítích vystupuje pod smyšlenými jmény a její profily s ní není možné ztotožnit. Stěžovatelka v rámci pohovoru uvedla, že její profil je veřejný. Ze stěžovatelkou doložených printscreenů jejích profilů na sociálních sítích plyne, že názvy jejích účtů sice neobsahují její jméno ani příjmení, nicméně v informacích o účtu na Instagramu je její křestní jméno uvedeno. Na tomto profilu jsou zveřejňovány příspěvky týkající se nejen LGBT+ tématiky a politického obsahu, ale stěžovatelka na něm uveřejňuje též své vlastní fotografie. V rozporu s obsahem spisu je též tvrzení městského soudu, že stěžovatelkou sdílené příspěvky jsou pouze dočasné, neboť byly zveřejňovány v podobě tzv. „stories“, které po 24 hodinách již nejsou na instagramovém profilu dostupné. Naopak, součástí správního spisu jsou doložené fotografie ze stěžovatelčina profilu i z roku 2021, neboť dané příspěvky stěžovatelka ukládá do tzv. „výběrů“, které jsou přístupné bez časového omezení. Bylo by přitom jistě naivní se domnívat, že by bezpečnostní složky Ruské federace, pokud by se o veřejné profily stěžovatelky na Instagramu a Twitteru (síti X) začaly zajímat, si nebyly schopny zjistit, i bez uvedených identifikačních znaků, totožnost jejích majitelky.

[49] Nesprávně byla posouzena rovněž otázka, zda lze předpokládat, že by stěžovatelka mohla nalézt účinnou vnitrostátní ochranu před pronásledováním zejména ze strany nestátních subjektů v jiné části země původu. Dle § 2 odst. 7 zákona o azylu, ve znění

účinném do 11. 6. 2026, pronásledováním (či vážnou újmu) není, pokud se obava cizince z pronásledování (nebo vážné újmy) vztahuje pouze na část území země původu a může-li cizinec bezpečně a oprávněně odcestovat do jiné části tohoto státu, do ní vstoupit a v ní se usadit, a pokud s přihlédnutím k situaci v této části státu a k jeho osobní situaci v této části státu nemá odůvodněný strach z pronásledování ani nejsou dány důvodné obavy, že by mu zde hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy, nebo má přístup k účinné ochraně před pronásledováním nebo vážnou újmu (srov. též čl. 8 kvalifikační směrnice). Byť z informací o zemi původu rovněž plyne, že „*relativně liberální se jeví Moskva a Petrohrad*“, kde by měla být situace příslušníků LGBT+ komunity nejpriznivější, není možné samotnou tuto informaci považovat za dostačující pro závěr, že ke shora popisovanému jednání v těchto oblastech nedochází, a tedy, že pokud se stěžovatelka do této oblasti přemístí, není přiměřeně pravděpodobné, že by byla vystavena pronásledování z důvodu své příslušnosti k dané sociální skupině.

[50] Navíc Nejvyšší správní soud opakovaně judikuje, že důkazní břemeno ohledně toho, zda skutečně jsou splněny veškeré podmínky pro využití vnitrostátní ochrany, resp. „alternativy vnitřního útěku“, nese plně žalovaný, jehož povinností je v první řadě si i k posouzení této otázky obstarat dostatečně přesné a aktuální informace o zemi původu a ty rovněž řádně vyhodnotit, přičemž je nezbytné zabývat se především reálností (faktickou i právní), přiměřeností, rozumností a smysluplností tohoto řešení (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007-93, či ze dne 16. 10. 2020, č. j. 5 Azs 73/2019-61). Pokud by tedy žalovaný na základě dostatečně přesných a aktuálních informací prokázal, že v těchto částech země k pronásledování z důvodů příslušnosti k LGBT+ komunitě nedochází, musel by se zabývat tím, zda je přemístění stěžovatelky do této části země právně i fakticky možné.

[51] Přitom, pokud jde o právní stránku věci, z informace OAMP MV ze dne 31. 10. 2023 „*Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí – Zacházení ze strany státních úřadů a monitoring sociálních sítí*“ vyplývá, že pro přestěhování v rámci Ruské federace je nezbytný tzv. vnitřní pas a registrace v novém místě bydliště, přičemž získání těchto náležitostí v některých případech státní orgány blokovaly. Lze předpokládat, že se to bude týkat v první řadě Moskvy a Petrohradu jakožto největších ruských měst, která nabízejí nejlepší pracovní příležitosti. Zmiňovaná zpráva zmiňuje, že je takto bráněno imigraci např. ze severního Kavkazu, ovšem ani v této souvislosti nemusí být bez významu, že stěžovatelka je sice ruskou občankou a má rodinu v S., původně však dle cestovního pasu pochází z Turkmenistánu.

[52] Je také otázkou, zda dostatečným důkazem faktické možnosti trvalého přesídlení stěžovatelky do Moskvy či Petrohradu je skutečnost, že je stěžovatelka schopna pobývat za účelem studia v ČR. Nejvyšší správní soud i v daném kontextu pouze připomíná, že z doložené lékařské zprávy vyplynulo, že stěžovatelka trpí emočně nestabilní poruchou osobnosti a opakovaně u ní dochází k depresivním propadům, zvyrazňují se sociálně-fobické projevy a došlo také několikrát k sebepoškozování.

[53] V této souvislosti Nejvyšší správní soud dodává, že žalovaný v rámci odůvodnění neudělení humanitárního azylu stěžovatelce uzavřel, že nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatelka nemohla v léčbě svých psychických obtíží pokračovat v zemi původu, kde je

pokračování

dle něj vyspělý zdravotnický systém. Není přitom vůbec zřejmé, na základě jakých podkladů k takovému závěru dospěl. Žalovaný vycházel především z informace OAMP MV „Zdravotní péče – psychiatrická péče – dostupnost léčby deprese s úzkostnými a panickými stavy“ ze dne 22. 8. 2022. Tyto informace jsou však velmi strohé a obsahují pouze vyjmenování zdravotních služeb a dostupných léčiv. Pro účely posouzení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu se měl žalovaný zaměřit především na to, jestli je tato péče poskytována též příslušníkům komunity LGBT+, neboť jím obstarané, výše zmíněné, informace o zemi původu naznačují opak. Pokud by přitom stěžovatelka skutečně měla oprávněnou obavu z toho, že jí bude nezbytná lékařská péče úmyslně odírána z důvodu její sexuální orientace, představovala by již samotná tato skutečnost odůvodněný strach z pronásledování z azylově relevantních důvodů (srov. rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. 12. 2014, *M'Bodj*, C-542/13, ECLI:EU:C:2014:2452).

III.d) Pronásledování z důvodu zastávání politických názorů

[54] Stěžovatelka dále vyjádřila obavu z možného prověřování policejními orgány (a z něho vyplývajícím následným pronásledováním mj. v podobě trestu odnětí svobody) při návratu do Ruska z důvodu zastávání protirežimních politických názorů, což odůvodnila šířením protirežimních a protiválečných názorů na svých veřejně přístupných profilech na sociálních sítích, případně též svými účastmi na demonstracích v ČR proti válce na Ukrajině. Na svých profilech stěžovatelka komentuje kroky, které podniká prezident Putin, sdílí články nezávislých médií a v Rusku zakázaných osobností – to doplňuje svými komentáři. Dle stěžovatelčina tvrzení ruské orgány kontrolují činnost na sociálních sítích a pokud tak činí i v případě stěžovatelky, hrozí jí vězení. Bylo tedy klíčové, aby žalovaný na pozadí dostatečně aktuálních, důvěryhodných, objektivních a zejména přesných (adresných) informací o zemi původu posoudil také to, zda stěžovatelka v případě návratu do země původu může mít odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, přičemž pod tento důvod lze řadit i komentáře stěžovatelky a její další aktivity týkající se podpory LGBT+ komunity; v tomto ohledu se tedy oba azylově relevantní důvody pronásledování stěžovatelky zčásti překrývají.

[55] I k otázce pronásledování pro zastávání určitých politických názorů je nezbytné konstatovat, že žalovaný nedostal své povinnosti obstarat si za účelem tohoto posouzení dostatečně aktuální, přesné a adresné informace o zemi původu, které by se týkaly perzekuce osob veřejně projevujících své protirežimní a protiválečné názory na sociálních sítích i jiným způsobem, včetně případného prověřování, resp. vyhledávání těchto osob nejen při samotném překročení státních hranic, ale i po určité době pobytu na území Ruské federace. Navíc i ty stručné informace o zemi původu, které žalovaný ve správním spise k posuzované otázce shromáždil, zjevně nedostatečně a nesprávně vyhodnotil.

[56] Z informace OAMP MV ze dne 31. 10. 2023 „*Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí – zacházení ze strany státních úřadů a monitoring sociálních sítí*“ plyne, že byť navracející se ruští občané, kteří se neřadí mezi místně nebo celostátně známé aktivisty, blogery apod., nečelí systematickým kontrolám, byly zaznamenány nahodilé kontroly, proto si navracející se osoby často před návratem mažou své příspěvky na sociálních sítích. Ruské bezpečnostní složky nemají kapacitu, aby zvládly kriminalizovat všechny protiválečné projevy na sociálních sítích, často je však stíhání

iniciováno vnějším podnětem, například nahlášením (tedy, jednoduše řečeno, udáním). Stíhání za protiválečné komentáře na sociálních sítích se co do celkového počtu případů stejnou měrou dotýká jak veřejně známých osob, tak obyčejných lidí. Stíhání za online protiválečnou aktivitu je daleko častější než stíhání za veřejný protest.

[57] V informaci OAMP MV ze dne 31. 10. 2023 *„Bezpečnostní a politická situace v zemi – Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv“* se uvádí, že v souvislosti s plnoformátovou ruskou invazí na Ukrajinu došlo k řadě protestů a zároveň k přijetí nového legislativního rámce pro jejich potlačení. Ruské úřady využívaly tyto nové legislativní nástroje mj. ke kriminalizaci šíření informací o ruské invazi, které se odlišovaly od oficiálního narativu tzv. speciální vojenské operace. Podle této úpravy je možné např. za šíření „lží“ o ruských ozbrojených složkách udělit trest odnětí svobody až na 15 let.

[58] Žalovaný i městský soud v dané souvislosti vycházeli z toho, že v Rusku sice dochází k potírání veřejných projevů nesouhlasu s válkou na Ukrajině, nicméně není pravděpodobné, že by takovému pronásledování měla být vystavena právě stěžovatelka, která údajně není aktivistkou ani blogerkou a své příspěvky sdílí pod smyšlenou identitou. Takové tvrzení je však v rozporu s citovanými informacemi o zemi původu, z nichž naopak plyne, že kontrola sociálních sítí se dotýká i běžných občanů. Stěžovatelce je třeba rovněž přisvědčit, že jí nelze vyčítat, že nedisponuje podklady o tom, že právě v jejím případě dojde ke kontrole sociálních sítí - není zřejmé, jak by si městský soud představoval, aby takovou informaci získala. Naopak není ani v nejmenším možné tuto eventualitu vyloučit, zvláště pokud vezmeme v úvahu, co stěžovatelka na svých profilech od 24. 2. 2022, tedy od počátku otevřené ruské agrese vůči Ukrajině, zveřejňuje. Jak sám žalovaný ve svém rozhodnutí rekapituluje, vedle přebírání příspěvků nezávislých ruských novinářů, opozičních exilových politiků a dalších osobností, jež otevřeně kritizují Putinův režim i jeho samého, jakož i jeho zločinnou válku proti Ukrajině, a které stěžovatelka v některých případech doprovází vlastními komentáři, jsou zde uveřejňovány i vlastní příspěvky stěžovatelky, které se nesou v obdobném duchu, přičemž stěžovatelčina kritika putinovského režimu i Putina samého je mnohdy zcela explicitní. Lze poukázat např. na stěžovatelčin komentář k Putinovu projevu o „připojení“ zčásti okupovaných oblastí Ukrajiny k Ruské federaci: „K...a, ty jsi šašek.“ Je vhodné připomenout i její vzkaz: „Pokud si v roce 2022 nemyslíš, že Putin je „č...k“, tak jsi sám „č...k.“ Stěžovatelka též výslovně vyjádřila, že si přeje Putinovu smrt.

[59] Nejvyššímu správnímu soudu není zřejmé, co jiného než tato a obdobná veřejná vyjádření stěžovatelky by mělo vyvolat drakonické sankce, o nichž se zmiňují citované zprávy samotného žalovaného a které také byly v posledních letech široce medializovány společně s případy konkrétních lidí, kteří byli putinovským režimem, zejména za projevy nesouhlasu s ruskou agresí (byť i v méně „syrové“ podobě), takto postiženi. Přitom o údajné anonymitě či krátkém trvání stěžovatelčiných vyjádření na sociálních sítích již bylo pojednáno výše. Nejvyšší správní soud považuje tyto projevy politických názorů stěžovatelky, v kontextu i těch kusých informací o zemi původu, které žalovaný shromáždil (jakož i skutečností obecně známých) za ještě závažnější potenciální důvod jejího pronásledování v zemi původu, než je její sexuální orientace, resp. vyjádření příslušnosti ke komunitě LGBT+ a podpory této komunity, i když samozřejmě vůbec nelze vyloučit ani to, že právě kombinace těchto důvodů způsobí, že se represivní složky putinovského režimu na stěžovatelku více zaměří a že se tyto důvody v tomto svém účinku budou vzájemně

pokračování

posilovat. Je přitom též otázkou, zda se bezpečnostní orgány Ruské federace skutečně o těchto projevech politických názorů stěžovatelky mohou dozvědět pouze namátkovou kontrolou profilů běžných občanů na sociálních sítích či v souvislosti s prověřováním stěžovatelky na hranicích, nebo zda je spíše pravděpodobné, že se pro ně již stala nebo se přinejmenším v případě návratu do země původu může stát „zájmovou osobou“ jakožto pravidelná přispěvatelka na svých veřejných profilech protiputinovského a protiválečného obsahu. Žalovaný i městský soud vycházeli z toho, že stěžovatelku nelze zařadit do kategorie bloggerů, na kterou se bezpečnostní složky dle informací o zemi původu také zaměřují, není však zřejmé, proč by stěžovatelka vzhledem ke svým aktivitám na sociálních sítích nemohla do této kategorie patřit, resp. není zřejmé, jak široce si žalovaný i městský soud tuto kategorii vymezují v souvislosti s tím, kam až sahá pozornost ruských bezpečnostních složek, pokud jde o vyjadřování režimu nepohodlných politických názorů v on-line prostoru.

[60] I na tomto místě je nezbytné připomenout, že též s ohledem na zásadu prospektivního rozhodování o udělení azylu, skutečnost, že stěžovatelka dosud neměla v zemi původu z důvodu zastávání politických názorů žádné problémy, nevylučuje, že zde v případě svého návratu bude čelit pronásledování. Stěžovatelka totiž začala být politicky aktivní (kromě účasti na dvou mítincích v Rusku) až v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným ruskou agresí dne 24. 2. 2022, přičemž od té doby v zemi původu nebyla, neboť dle svých slov Rusko naposledy navštívila v lednu 2022.

III.e) Mezinárodní ochrana sur place

[61] Žalovaný i městský soud přitom dovozují účelovost stěžovatelčiny žádosti o udělení mezinárodní ochrany z toho, že ji podala až po pozbytí pobytového oprávnění. Přitom ani skutečnost, že stěžovatelka, jako v podstatě každý žadatel o mezinárodní ochranu, v konečném důsledku žádala o její udělení proto, aby mohla v České republice dlouhodobě legálně pobývat, což žalovaný vždy označuje jako „*snahu o legalizaci pobytu na území ČR*“, sama o sobě nepostačuje k vyloučení možnosti udělení mezinárodní ochrany, neboť taková skutečnost vůbec nevylučuje, že stěžovatelka hledá ochranu v České republice (tedy chce zde „*legálně pobývat*“) právě proto, že má odůvodněný strach z pronásledování v zemi původu z azylově relevantních důvodů nebo že by v případě navrácení do této země čelila skutečnému nebezpečí vážné újmy zakládajícímu nárok na doplňkovou ochranu (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 5 Azs 6/2011-49, či ze dne 26. 8. 2022, č. j. 5 Azs 153/2020-63). Nejvyšší správní soud na rozdíl od žalovaného i městského soudu považuje stěžovatelčin postup za pochopitelný. V prvé řadě, za situace, kdy stěžovatelka pobývala v České republice legálně na základě víza za účelem studia, skutečně nepociťovala potřebu žádat o mezinárodní ochranu; ta vznikla až v situaci, kdy oprávnění k pobytu pozbyla. Její případ se tedy výrazně liší od jednání těch cizinců, kteří se dostanou do ČR nelegálně, často zde i nelegálně pracují, své pobytové oprávnění nijak neřeší a teprve v situaci, kdy jsou odhaleni a je jim uděleno správní vyhoštění, případně jsou za tímto účelem též zajištěni, požádají o mezinárodní ochranu. Takový postup obvykle výrazně oslabuje hodnověrnost jejich azylového příběhu, byť ani tak zcela nevylučuje možnou důvodnost jejich žádosti.

[62] Zcela zásadní je však to, že stěžovatelka v době svého příchodu do České republiky, tj. v roce 2018, dostatečné důvody pro udělení mezinárodní ochrany neměla, nemělo by tedy

žádný smysl o ni žádat. Již bylo konstatováno, že stěžovatelka před svým odchodem ze země původu svou odlišnou sexuální orientaci ani podporu LGBT+ komunitě navenek nijak neprojevovala, a totéž lze konstatovat, s výjimkou účasti na dvou demonstracích, o jejích dalších politických názorech. Azylový příběh stěžovatelky je tak typickým příkladem potřeby mezinárodní ochrany vznikající na místě, tedy mezinárodní ochrany *sur place*.

[63] Podle čl. 5 odst. 1 kvalifikační směrnice mohou být odůvodněná obava z pronásledování nebo reálné nebezpečí vážné újmy založeny na událostech, k nimž došlo po odjezdu žadatele ze země původu. Podle odstavce 2 téhož ustanovení mohou být odůvodněná obava z pronásledování nebo reálné nebezpečí vážné újmy založeny také na činnosti, kterou žadatel vyvíjel po opuštění země původu, zejména pokud se zjistí, že činnost, o kterou se dotyčná žádost opírá, představuje vyjádření a pokračování názorů a přesvědčení, které má žadatel v zemi původu. Podle odstavce 3 téhož ustanovení, aniž je dotčena Ženevská úmluva (Úmluva o právním postavení uprchlíků), mohou členské státy rozhodnout, že žadateli, který podává následnou (opakovanou) žádost, se postavení uprchlíka obvykle nepřizná, je-li nebezpečí pronásledování založeno na okolnostech, které vyvolal sám žadatel po opuštění země původu. Podle § 28 odst. 7 zákona o azylu, ve znění účinném do 11. 6. 2026, *„[o]důvodněná obava z pronásledování nebo skutečné nebezpečí vážné újmy mohou být založeny na okolnostech, k nimž došlo po odjezdu žadatele o udělení mezinárodní ochrany ze země, jejímž je státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství státu jejího posledního trvalého bydliště; ministerstvo tyto okolnosti zohlední při posuzování projevu vůle cizince podle § 3 odst. 2, § 3b odst. 3, § 11a a 11b“*.

[64] Je tedy zřejmé, že citovanou opční klauzuli podle čl. 5 odst. 3 kvalifikační směrnice český zákonodárce v relevantním znění zákona o azylu nevyužil, žalovaný by se ho tedy nemohl dovolávat. Navíc se toto ustanovení směrnice týká pouze opakovaných žádosti o mezinárodní ochranu, což není tento případ. Soudní dvůr kromě toho v rozsudku ze dne 29. 2. 2024, *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Následná náboženská konverze)*, C-222/22, ECLI:EU:C:2024:192, zdůraznil, že danou výjimku z poskytování mezinárodní ochrany *sur place* je třeba vykládat restriktivně a že jejím účelem je „sankcionovat zneužívající úmysl žadatele, který „vykonstruoval“ okolnosti, na nichž je založeno riziko pronásledování, kterému by byl vystaven v případě návratu do země původu, a tím účelově využil příslušné řízení o udělení mezinárodní ochrany“. Zároveň však Soudní dvůr zdůraznil, že „skutečnost, zda žadatel po opuštění země původu vyvíjel činnost, jejímž jediným nebo hlavním účelem bylo vytvoření nezbytných podmínek pro požádání o mezinárodní ochranu, která je uvedena v čl. 4 odst. 3 písm. d) této směrnice, představuje pouze jeden aspekt, který musí příslušné vnitrostátní orgány při tomto individuálním posouzení zohlednit“.

[65] Ve vztahu k čl. 5 odst. 2 kvalifikační směrnice, který dopadá i na věc stěžovatelky, pak Soudní dvůr v uvedeném rozsudku konstatoval: *„Je třeba rovněž připomenout, že článek 5 směrnice 2011/95 se v souladu se svým nadpisem týká „potřeby mezinárodní ochrany vznikající na místě“. Jak uvádí bod 25 odůvodnění této směrnice, je třeba zavést společnou definici tohoto pojmu. V této souvislosti odstavce 1 a 2 tohoto článku 5, které se na rozdíl od jeho odstavce 3 vztahují na každou žádost o mezinárodní ochranu, upřesňují, že odůvodněná obava z pronásledování může být založena nejen na událostech, k nimž došlo po odjezdu žadatele ze země původu, ale i na činnosti, kterou tento žadatel vyvíjel po opuštění této země. Použití výrazu*

pokračování

„zejména“ v tomto čl. 5 odst. 2 pro případ, že se zjistí, že tato činnost představuje vyjádření a pokračování názorů a přesvědčení, které měl žadatel v zemi původu, znamená, že na činnost, která nepředstavuje takovéto vyjádření a pokračování, se lze také v zásadě odvolávat, a to jak v rámci první žádosti o mezinárodní ochranu, tak v rámci následné žádosti.“ (důraz doplněn NSS).

[66] V tomto případě přitom nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatelka důvody, pro něž žádala o mezinárodní ochranu, uměle vytvořila za účelem jejího udělení, tedy, že by během svého pobytu v ČR veřejně projevovala (či dokonce předstírala) svou sexuální orientaci, jakož i podporu LGBT+ komunitě a také své politické názory na ruskou agresi proti Ukrajině i na povahu režimu v Rusku pouze či převážně za tím účelem, aby získala mezinárodní ochranu v ČR. Již bylo konstatováno, že ani žalovaný ani městský soud hodnověrnost sexuální orientace stěžovatelky nezpochybňují. Stěžovatelka přitom v rámci výpovědi o svém azylovém příběhu hodnověrně (z hlediska ostatních vyličených okolností konzistentně) vysvětlila, že si svou odlišnou orientaci uvědomila již v raném věku v zemi původu, že se ji však původně snažila potlačit a že ji mohla, i vzhledem ke svému věku, plně projevit až v ČR. Obdobně její politické aktivity, zejména na sociálních sítích, mají svůj původ již v zemi původu, kde se stěžovatelka zúčastnila protirežimních demonstrací, nicméně rozvinula je, mj. kvůli ruské agresi na Ukrajině, až v ČR.

[67] Žalovaný sice uvádí, že stěžovatelka účast na demonstracích v Rusku ničím neprokázala, není však jasné, jak by ji měla prokázat, tedy zda se žalovaný např. domnívá, že stěžovatelka měla již během této své účasti na demonstracích, kdy ještě ani nebylo zřejmé, že odejde ze země původu, natož že by již uvažovala o podání žádosti o mezinárodní ochranu v ČR, tuto svou účast nějak dokumentovat, např. nahrávkou na mobilní telefon. Je zřejmé, že takový požadavek by byl zjevně nepřiměřený a že stěžovatelce nezbyvalo než prokázat i tuto část svého azylového příběhu ve smyslu čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice (a tam uvedených kritérií hodnověrnosti) vlastní hodnověrnou výpovědí, což také učinila, přičemž její výpověď ani v tomto ohledu nepostrádá zejména vnitřní konzistentnost. Ostatně bylo na žalovaném, pokud měl o tomto tvrzení pochybnosti, aby ho v rámci pohovoru se stěžovatelkou prověřil otázkami směřujícími k detailům průběhu těchto demonstrací a účasti stěžovatelky na nich, což neučinil a ani v daném ohledu výpověď stěžovatelky nijak relevantně nezpochybnil.

[68] Přestože to není, jak konstatoval Soudní dvůr, pro nárok stěžovatelky nezbytnou podmínkou, lze tedy ve smyslu čl. 5 odst. 2 kvalifikační směrnice uzavřít, že činnosti, o kterých se stěžovatelčina žádost o mezinárodní ochranu opírá, představují vyjádření a pokračování názorů a přesvědčení, které měla stěžovatelka již v zemi původu. Ani žádné další okolnosti nenasvědčují domněnce, že by měla být žádost stěžovatelky účelová v tom smyslu, že by stěžovatelka její důvody během pobytu v ČR uměle vytvořila. Ze stěžovatelčiných vyjádření na sociálních sítích je zřejmé, že k nim důležitý impuls poskytla ruská plnoformátová agrese vůči Ukrajině, jakož i barbarské činy, jimiž se ruské ozbrojené síly a okupační autority vůči Ukrajině a jeho obyvatelstvu dopouštějí, a také stupňující se represe Putinova režimu vůči projevům nesouhlasu s válkou proti Ukrajině v Rusku. Z těchto, často velmi spontánních projevů politického, ale mravního přesvědčení stěžovatelky, které stěžovatelka publikovala již od data počátku ruské agrese, tedy od 24. 2.

2022, rozhodně nelze dovodit, že jejich skutečným smyslem bylo vytvořit podmínky pro pozdější podání žádosti o mezinárodní ochranu.

[69] Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledává stěžovatelkou tvrzené důvody pro udělení mezinárodní ochrany, konkrétně azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu, ve znění účinném do 11. 6. 2026, hodnověrnými, opřenými o důkazy, které stěžovatelka byla vzhledem ke svým možnostem schopna doložit, a také o její vnitřně konzistentní výpověď, která je dostatečně detailní a odpovídá i shromážděným informacím o zemi původu. Nic nebrání tomu, aby tyto důvody zakládaly potřebu mezinárodní ochrany *sur place* ve smyslu čl. 5 odst. 2 kvalifikační směrnice. Stěžovatelce do určité míry svědčí i změna okolností v zemi původu během jejího pobytu v hostitelské zemi ve smyslu citovaného čl. 5 odst. 1 kvalifikační směrnice, neboť i shromážděné informace o zemi původu potvrzují obecně známou skutečnost, že v Rusku dochází po celou dobu Putinovy vlády k postupnému, ovšem stále se zrychlujícímu „utahování šroubů“, přičemž plnformátová ruské agrese vůči Ukrajině *„posloužila i jako záminka k dalšímu dramatickému zhoršení stavu lidských práv v samotném Rusku, kde jsou nyní sebemenší projevy nesouhlasu s touto agresí i s vládnoucím režimem jako takovým, i za pomoci ruské justice, v samém zárodku nekompromisně potlačovány a drakonicky trestány“* (již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2023, č. j. 5 Azs 156/2023-32).

[70] Pouze pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud jde o skutečné nebezpečí vážné újmy dle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu (tedy skutečné nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání) jakožto důvodu pro udělení doplňkové ochrany, trpí žalovaným zjištěný skutkový stav obdobnými nedostatky jako v případě hodnocení podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu (přitom např. výše zmiňovaná informace OAMP MV ze dne 31. 10. 2023 *„Bezpečnostní a politická situace v zemi – Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv“* uvádí, že *„[č]astější obětí mučení jsou především protirežimně orientované osoby, protiváleční aktivisté nebo příslušníci náboženských a sexuálních menšin“*). Ovšem udělení doplňkové ochrany přichází u žadatele v úvahu jen tehdy, pokud by bylo prokázáno, že mu v zemi původu hrozí skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 zákona o azylu, a zároveň by nebyla prokázána dostatečná souvislost mezi působením této újmy (nebo neexistencí ochrany před ní) a důvody pronásledování dle § 12 zákona o azylu (viz § 28 odst. 6 zákona o azylu a čl. 9 odst. 3 kvalifikační směrnice). V tomto případě však podstata stěžovatelčiny žádosti, tedy odůvodněný strach z pronásledování z důvodu její sexuální orientace (příslušnosti k sociální skupině) či pro zastávání popsanych politických názorů směřuje přednostně k udělení azylu, a nikoliv doplňkové ochrany, neboť souvislost s uvedenými azylově relevantními důvody pronásledování dle § 12 písm. b) zákona o azylu je v tomto případě zjevná. Nejvyšší správní soud v této souvislosti pouze připomíná, že podle čl. 10 odst. 1 písm. e) kvalifikační směrnice *„pojem politických názorů zahrnuje zejména zastávání názorů, myšlenek nebo přesvědčení ohledně potenciálních původců pronásledování uvedených v článku 6 a jejich politik nebo postupů, bez ohledu na to, zda žadatel podle dotýcných názorů, myšlenek nebo přesvědčení jednal“* [k politickým aktivitám žadatele v hostitelské zemi, včetně vyjádření na sociálních sítích, srov. též rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 9. 2023, *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Politické názory zastávané v hostitelském členském státě)*, C-151/22, ECLI:EU:C:2023:688], a že podle čl. 10 odst. 1 písm. d) druhého pododstavce kvalifikační směrnice *„[v] závislosti na okolnostech existujících v zemi původu může určitá společenská vrstva*

pokračování

představovat skupinu založenou na společném charakteristickém rysu sexuální orientace“ (k tomu srov. již zmiňovaný rozsudek Soudního dvora X, Y a Z).

[71] Nejvyššímu správnímu soudu tedy nezbylo než konstatovat, že úvahy žalovaného, resp. městského soudu k výše analyzovaným sporným otázkám týkajícím se zejména možných podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu jsou již s ohledem na shromážděné informace o zemi původu nedostatečné, resp. v řadě závěrů obstaraným informacím o zemi původu zásadně odporují. Žalovaný dle Nejvyššího správního soudu nedostál nejen své povinnosti obstarat dostatečně aktuální, přesné a adresné informace o zemi původu, jež by se týkaly mj. postavení LGBT+ osob v Rusku, jednání ze strany státních orgánů i dostupnosti vnitřní ochrany před útoky soukromých osob z důvodu příslušnosti k sexuální menšině, dále informací o monitoringu sociálních sítí a sankcí za veřejné projevy protirežimních a protiválečných politických názorů, ale zejména ty, byť i stručné informace o zemi původu, které ve správním spise k posuzovaným otázkám žalovaný shromáždil, nedostatečně, nesprávně a neobjektivně vyhodnotil.

[72] Městský soud měl pro tyto vady rozhodnutí žalovaného zrušit, namísto toho rozhodné skutečnosti posoudil v rozporu s vymezenými judikatorními východisky i informacemi o zemi původu a dalšími podklady obsaženými ve spisu, a tedy ani jeho rozsudek nemůže obstát.

IV.

Závěr a náklady řízení

[73] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto dle § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek městského soudu zrušil. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského (městského) soudu, a pokud již v řízení před krajským (městským) soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského (městského) soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. V dané věci by městský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem neměl jinou možnost, vzhledem ke zjištěným vadám správního rozhodnutí, než zrušit rozhodnutí žalovaného. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[74] V dalším řízení je žalovaný dle § 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správní soudem v tomto zrušujícím rozsudku. Tento závazný právní názor lze ve stručnosti shrnout tak, že pokud budou i nadále splněny veškeré podmínky pro meritorní rozhodnutí žalovaného a pokud žalovaný zásadním způsobem nezpochybní hodnověrnost výpovědi stěžovatelky ohledně jejího azylového příběhu (čemuž prozatím nic nenasvědčuje) ani nevystanou, resp. žalovaný na podkladě věrohodných, objektivních, přesných a aktuálních informací o zemi původu řádně nedoloží jiné nové okolnosti, které by zásadně měnily skutkové závěry přijaté výše Nejvyšším správním soudem (čemuž prozatím rovněž nic nenasvědčuje), je žalovaný povinen udělit stěžovateli azyl dle § 12 písm. b) zákona o azylu. Nejvyšší správní soud je zároveň nucen opět žalovanému důrazně připomenout závaznost svého právního názoru vysloveného v tomto rozsudku, jakož i skutečnost, že případné nerespektování tohoto

závažného názoru žalovaným v dalším řízení by vedlo ke vzniku povinnosti správních soudů vyplývající z práva žadatele o mezinárodní ochranu na účinný opravný prostředek k soudu ve smyslu čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ve spojení s čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie, jak byly interpretovány velkým senátem Soudního dvora v jeho rozsudku ze dne 29. 7. 2019, *Torubarov*, C-556/17, ECLI:EU:C:2019:626, přímo udělit stěžovatelce mezinárodní ochranu (srov. též již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 Azs 105/2018-46).

[75] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským (městským) soudem. Stěžovatelka měla ve věci úspěch a podle § 60 odst. 1 s. ř. s. by jí tedy příslušelo vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu nákladů řízení.

[76] Stěžovatelka byla ovšem ve smyslu § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění, osvobozena od placení soudního poplatku v řízení o žalobě i o kasační stížnosti. V řízení o žalobě a nejprve také i v řízení o kasační stížnosti byla stěžovatelka zastoupena JUDr. Matějem Šedivým, který za ni podal též kasační stížnost. Posléze její zastoupení převzal a kasační stížnost doplnil advokát Mgr. Tomáš Verčimák. Stěžovatelce tedy náleží náhrada nákladů spojených s tímto zastoupením, přičemž pro určení její výše se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“); ovšem případné náklady spojené s uvedenými změnami zástupce nelze považovat za důvodně vynaložené, takže za ně náhrada stěžovatelce nepřísluší.

[77] Od 1. 1. 2025 nabyla účinnosti vyhláška č. 258/2024 Sb., kterou se mění advokátní tarif, nicméně dle čl. II. vyhlášky č. 258/2024 Sb. platí, že za právní služby poskytnuté přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky přísluší advokátovi odměna podle advokátního tarifu ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky.

[78] Náklady stěžovatelky tedy odpovídají odměně ve výši 2 x 3 100 Kč za dva úkony právní služby dle § 11 odst. 1 písm. a) a d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5 advokátního tarifu, ve znění účinném do 31. 12. 2024 (převzetí a příprava právního zastoupení a sepsání žaloby) a dále v paušální náhradě hotových výdajů za tyto dva úkony ve výši 2 x 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu, ve znění účinném do 31. 12. 2024).

[79] Za úkony právní služby dle § 11 odst. 1 písm. c) a d) advokátního tarifu provedené po 1. 1. 2025 (další porada s klientem přesahující jednu hodinu, kterou stěžovatelka doložila, a kasační stížnost), náleží stěžovatelce dle § 9 odst. 5 a § 7 bodem 5 advokátního tarifu, ve znění účinném od 1. 1. 2025, náhrada nákladů řízení odpovídající odměně ve výši 2 x 4 620 Kč a paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 2 x 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu, ve znění účinném od 1. 1. 2025). Podání kasační stížnosti a její doplnění je třeba posuzovat jako jeden úkon, který byl v tomto případě dokončen až dne 6. 8. 2025, proto za něj již přísluší stěžovatelce náhrada nákladů dle nové právní úpravy.

pokračování

[80] Celkem tedy přísluší stěžovatelce náhrada nákladů řízení ve výši 16 940 Kč. K úhradě této částky stanovil Nejvyšší správní soud žalovanému přiměřenou lhůtu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 24. října 2025

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu